

Управління культури і туризму, національностей та релігій
Сумської обласної державної адміністрації
Обласний комунальний заклад
«Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського»

Біобібліографічний показчик

Суми 2014

Управління культури і туризму, національностей та релігій
Сумської обласної державної адміністрації
Обласний комунальний заклад
«Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського»

*Письменники — лауреати
Шевченківської премії — наші земляки*

Біобібліографічний покажчик

ББК 91.9:83

ПЗ5

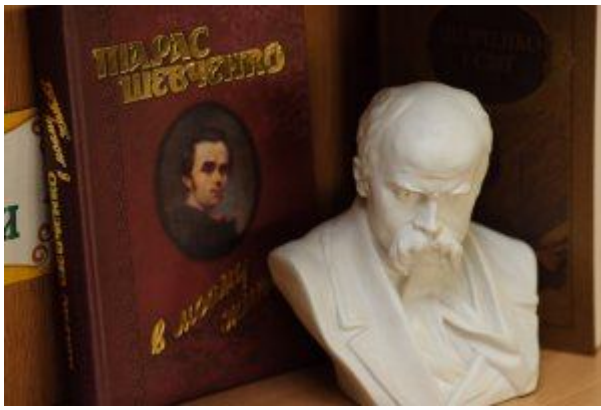
Письменники – лауреати Шевченківської премії – наші земляки : біобібліографічний покажчик / Обласний комунальний заклад «Сумська обласна дитяча бібліотека ім. М. Островського»; уклад. Н.В. Стеценко. – Суми, 2014. – 28 с.

Покажчик містить огляд життя і творчості письменників – уродженців Сумщини, списки їхніх творів і літератури про їх життєвий і творчий шлях, яку читачі можуть знайти у фондах нашої бібліотеки.

Видання адресоване дітям середнього і старшого шкільного віку, а також широкому загалу користувачів бібліотеки.

Склала
Відповідальна за випуск
Комп'ютерний набір
Тираж 5 прим.

Стеценко Н.В.
Тогобіцька Л. М.
Оберлянд І.М.

З історії Національної премії України імені Тараса Шевченка

1961 рік був роком безпрецедентного за масштабами вшанування пам'яті Тараса Григоровича Шевченка. Століття від дня його смерті стало приводом для проведення шанобливих урочистих заходів не лише в Україні, а й у всьому СРСР. І хоч КПРС використовувала народну любов до великого поета з метою пропаганди «успіхів Ленінської національної політики», вона мусила рахуватися з національними почуттями українців. У цій атмосфері помітного патріотичного піднесення 20 травня 1961 року вийшла постанова Ради Міністрів УРСР «Про встановлення щорічних Республіканських премій імені Т.Г. Шевченка».

Тоді ж були затверджені Положення про премії та зразки почесних знаків і дипломи лауреатів, створено Урядовий комітет на чолі з О. Корнійчуком, до якого увійшли поряд із партійно-державними керівниками також визначні діячі української культури.

Премії мали присуджуватися за високохудожні твори літератури, журналістики, образотворчого мистецтва, музики, театру, кіно, визнані й високо оцінені громадськістю.

Щоразу їх присудженню передувало широке обговорення і популяризація мистецьких творів у пресі, на радіо, телебаченні, художніх виставках тощо.

9 березня 1962 року першими лауреатами Шевченківської премії стали Олесь Гончар, Павло Тичина і Платон Майборода. 23 квітня 1969 року Республіканську премію імені Т.Г. Шевченка та Республіканську державну премію з архітектури було перетворено на Державну премію УРСР імені Т.Г. Шевченка в галузі літератури, мистецтва і архітектури.

Від 1977 року додано ще три номінації – з журналістики і публіцистики, теорії та історії літератури, театрального мистецтва.

Новий етап в історії Шевченківської премії розпочався із здобуттям Україною державної незалежності. Процедура присудження премії постійно вдосконалювалася.

З метою піднесення ролі й престижу Державної премії України імені Тараса Шевченка указом Президента України від 27 вересня 1991 року № 1228/99 її було перейменовано на Національну премію України імені Тараса Шевченка. Затверджено персональний склад Комітету й Положення про Національну премію. За пропозицією Комітету указом Президента України від 22 червня 2000 року № 808/2000 із метою підвищення престижності кількість номінацій було зменшено до п'яти (художня література; документальна і науково-критична література; музика, образотворче мистецтво; сценічне та екранне мистецтво) і водночас збільшено розмір матеріальної винагороди.

Національна премія України імені Тараса Шевченка – найвища творча відзнака в незалежній Україні. Шевченківська премія увінчує найвидатніші твори літератури та мистецтва. Освячена іменем Великого Кобзаря, ця творча винагорода має незаперечний авторитет в Україні й усьому світі. Комітет із Національної премії України імені Тараса Шевченка щороку шляхом конкурсного відбору, всебічного обговорення і таємного голосування визначає твори, гідні високої відзнаки. Президент України своїм Указом присуджує Національні премії тим, хто здолав усі сходинки до творчої вершини.

Література:

1. Дзюба, І. З історії Національної премії України імені Тараса Шевченка / І. Дзюба // Шкільна бібліотека. – 2007. – № 2. – С. 17-18.
2. Костюченко, Вікторія. Національній премії України імені Тараса Шевченка – 50 років / В. Костюченко // Літературна Україна. – 2011. – № 32. – С. 14.
3. Наєнко, Михайло. Шевченківська премія : повна чаша переможців. Як це було і як цього досягти : конспект півстолітньої історії / М. Наєнко // Дніпро. – 2012. – № 7. – С. 126-134.

Сумська земля багата талантами і кращі з кращих відзначаються національною премією України імені Тараса Шевченка. Серед відзначених письменники, діячі театру і кіно, архітектори і конструктори проектів, співаки, майстри народного мистецтва.

Цей покажчик вміщує матеріали про письменників – лауреатів Національної премії імені Тараса Шевченка, які народилися на Сумщині.

Антоненко-Давидович Борис Дмитрович (1899-1984)

Борис Антоненко-Давидович – український письменник, перекладач, дослідник проблем розвитку й культури української мови, лауреат Державної премії УРСР імені Тараса Шевченка.

Народився майбутній письменник 5 серпня 1928 р. в передмісті м. Ромни – Засуллі (тепер Сумської обл.) у сім'ї машиніста-залізничника Дмитра Олександровича

Давидова і Юлії Максимівни Яновської. («Антоненко-Давидович» – псевдонім, у якому до батьківського додано прізвище прадідів письменника – реєстрових козаків Антоненків).

Дитинство Борис провів у Росії. У 15-річному віці втратив батька. На той час сім'я жила в м. Охтирці, де майбутній письменник навчався в місцевій гімназії. Спогади про Охтирку лягли в основу циклу «Курйозні зустрічі на довгій життєвій

дорозі», а також окремих оповідань «Криса» і «М'яло», «Кустар-одиначка», «Хай спиниться чудова мить».

Закінчивши в 1917 році Охтирську гімназію, Борис вступив на природничий відділ Харківського університету, але невдовзі перевівся на історико-філологічний факультет Київського університету. Через матеріальні нестатки та безперервну зміну влад офіційної вищої освіти так і не здобув; довелося опанувати науку самотужки «в бібліотеках та з великої книги життя». У роки громадянської війни брав участь у визвольних змаганнях 1917–1920 років: служив у лавах Запорізького корпусу у 1918 та Армії Директорії у 1919 році. Обіймав посаду командира Мелітополя (1918 р.). Очолював відділ освіти Охтирського району (20-ті роки).

За безпосереднього сприяння Бориса Дмитровича в Охтирці вийшла поема Івана Багряного «Аве Марія», надрукована коштом автора. Це видання було конфісковане владою, проте за кілька днів більша частина накладу встигла розійтися.

В Охтирці письменник перебував до 1921 року; своє подальше життя він вирішив пов'язати з Києвом. Пізніше Антоненко-Давидович згадуватиме про «славнозвісний охтирський від'їзд», який відкрив йому дорогу в літературу, та про саму Охтирку, що довго правила письменнику «за творчий Клондайк з невичерпними покладами сюжетів і типажу» і навіть визначила манеру письма, ліричну й сатиричну водночас.

Матеріал, зібраний в Охтирці, ліг в основу повісті «Смерть».

Писати Антоненко-Давидович почав ще в гімназійні роки. Перші публікації – 1923 року (оповідання «Останні два» і драма «Лицарі абсурду»).

Репресії 30-х років змушують письменника виїхати до Казахстану, де він працює перекладачем. 5 січня 1935 року його арештовують. За сфабрикованою справою засуджений до смерті. Вищу міру покарання було замінено на 10 років таборів. Вини письменник не визнав.

Слід нагадати, що за часи терору п'ятсот українських письменників було заарештовано, кинуто за ґрати, вислано в далекі північні табори, а то й просто розстріляно.

Відбувши свій термін, Антоненко-Давидович повернувся в Україну, але 1946 року його знову заарештовують і без суду позбавляють волі. Згодом за рішенням суду його засилають довічно в село Малоросейка Красноярського краю.

Після смерті Сталіна Борис Дмитрович 1957 року повертається до Києва. Його реабілітують, відновлюють у лавах Спілки письменників. Він працює редактором у журналі. В цей час виходить чудовий роман «За ширмою», який був жорстоко розкритикований літературознавцями. Виходить збірка «Сибірські новели», одна з найсильніших у творчому доробку письменника.

Борис Дмитрович був чудовим знавцем української мови й доклав чимало зусиль для її відродження, збереження та збагачення. 1970 року письменник видав унікальний посібник «Як ми говоримо», призначений для тих, хто прагне опанувати українську мову та вдосконалити свою мовну культуру.

Борис Антоненко-Давидович вірив у велике майбутнє України й відчував, що доба незалежності наближається. Навіть друзі письменника з недовірою ставилися до таких його «пророцтв», які проте дуже швидко збулися. Борис Дмитрович відійшов у вічність 9 травня 1984 року так, як і передбачав: у буквальному і переносному розумінні – на порозі нового дня. Мине кілька років, і друком вийдуть його книжки, посмертно в 1992 році його творчість буде відзначена Шевченківською премією, твори Антоненко-Давидовича ввійдуть до програми середньої та вищої шкіл як класичні. І найголовніше – Україна здобуде незалежність, заради якої жив, боровся і творив нескорений майстер.

Твори Б. Антоненко-Давидовича

Бабині казки : оповідання, новели. – Львів : Каменяр, 1991. – 152 с. – (Шкільна бібліотека).

В сім'ї вольній, новій : оповідання й нариси. – К. : Радянський письменник, 1960. – 107 с.

Вибрані твори / упоряд. передмов. О. П. Ткаченко. – К. : Грамота, 2006. – 336 с. : ілюстр. – (Шкільна бібліотека).

Золотий кораблик : оповідання. – К. : Державне видавництво дитячої літератури, 1960. – 105 с.

На довгій ниві : вибрані твори. – К. : Дніпро, 1967.

Слово матері : повісті й новели / упоряд. та післямова Бориса Тимошенка. – К. : Веселка, 1993. – 415 с. : ілюстр. – (Шкільна бібліотека).

Смерть. Сибірські новели. Завищені оцінки : повісті, новели, оповідання / упор. Б. О. Тимошенко ; передм. Л. С. Бойка. – К. : Рад. письменник, 1989. – 559 с.

Література про життя і творчість

Б.Д. Антоненко-Давидовича

Антоненко-Давидович, Борис. Про самого себе : [передмова] / Б. Антоненко-Давидович // Слово матері : повісті й новели : для ст. шк. віку. – К. : Веселка, 1993. – С. 5-12.

Бойко, Леонід. З доріг далеких і близьких : [передмова] // Антоненко-Давидович, Б. На давній ниві : вибрані твори. – К. : Дніпро, 1967. – С. 5-24.

Бойко, Леонід. Лицар правди і добра : [передмова] // Антоненко-Давидович, Б. Смерть. Сибірські новели. Завищені оцінки : повісті, новели, оповідання. – К. : Рад. письменник, 1989. – С. 5-32.

Бондар, Л. П. Один із п'ятисот : [передмова] // Антоненко-Давидович, Б. Бабині казки : оповідання, новели. – Львів : Каменяр, 1991. – С. 5-17.

Голуб, Я. Квартирне питання : [спомин про батька Б. Антоненко-Давидовича] / Я. Голуб // Березіль, 2008. – № 5-6. – С. 76.

Нестерчук, Д. Два покоління : Борис Антоненко-Давидович і шістдесятники (з архівних фондів ЦДАМЛМ України) / Нестерчук Дмитро // Літературна Україна. – 2012. – № 15. – С. 14.

Осадчий, В. Пам'ятник непохитному правдолюбові : [у Києві на Лісовому кладовищі освячено пам'ятник Б. Д. Антоненко-Давидовичу] / В. Осадчий // Літературна Україна. – 2008. – № 36. – С. 1.

Пашко, А. Життя величне і страждальне : [спогади про Б. Д. Антоненка-Давидовича] / А. Пашко // Літературна Україна, 2008. – № 36. – С. 1.

Подвижник духу : до 110-річчя від дня народження Б. Д. Антоненка-Давидовича (1899-1984) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2009. – № 3. – С. 46.

Попільнюх, М. Борець за чисті й світлі ідеї : 5 серпня виповнилося 110 років від дня народження Бориса Антоненка-Давидовича / М. Попільнюх // Сумщина. – 2009. – № 85-86. – С. 5.

Терен, Тетяна. Сім сучасників Євгена Сверстюка : письменник, дисидент, філософ згадує Бориса Антоненка-Давидовича, Олеся Гончара, Івана Світличного, Миколу Лукаша, Максима Рильського, Василя Симоненка, Василя Стуса / Терен, Тетяна // Україна молода. – 2013. – № 136. – С. 8.

Тимошенко, Б. О. Смерть і воскресіння [післямова] // Антоненко-Давидович, Б. Слово матері : повісті й новели. – К. : Веселка, 1993. – С. 400-414. – (Шкільна бібліотека).

Ткаченко, О. П. Нескорений майстер : [передмова] // Антоненко-Давидович, Б. Вибрані твори. – К. : Грамота, 2006. – 336 с. : ілюстр. – (Шкільна бібліотека).

Хвостенко, Г. Антоненко-Давидович Борис Дмитрович : [про життя та творчість письменника, уродженця с. Засулля під Ромнами, лауреата Державної премії УРСР імені Тараса Шевченка (1992 р.) за збірку «Смерть. Сибірські новели. Завищені оцінки»] / Г. Хвостенко // Сумщина. – 2007. – № 13. – С. 3.

Багрянний Іван *(1906-1963)*

Постать Івана Багряного – одна з найяскравіших і найдраматичніших в українському письменстві і громадянстві першої половини і середини ХХ століття. Замовчуваний в Україні всі повоєнні роки, він тільки в 90-х став відомим читачам на Батьківщині. Актом справедливості і

визнання було присудження йому посмертно в березні 1992 року найвищої відзнаки нашої держави – Державної премії України імені Тараса Шевченка.

Серед українських письменників ХХ ст. не так багато було митців, чії твори перекладалися англійською, німецькою, французькою, італійською та голландською мовами і з цікавістю читалися представниками інших націй.

Іван Багрянний – літературний псевдонім Івана Лозов`яги (Лозов`ягіна), народженого 2 жовтня 1906 року в с. Куземин на Охтирщині, тепер Сумської області. Батько письменника був муляром з Охтирки, мати походила із заможного селянського роду із села Куземин біля Охтирки.

У шестирічному віці Іван почав навчатися в церковнопарафіяльній школі, потім закінчив в Охтирці вищу початкову школу. 1920 року вступив до технічної школи слюсарного ремесла, потім – до Краснопільської школи художньо-керамічного профілю.

1922 року починається період трудової діяльності, а уже 1925 року Іван, працюючи у Кам`янці-Подільському

ілюстратором у газеті «Червоний кордон», надрукував у ній свої перші вірші.

Того ж 1925 року Іван під псевдонімом І. Полярний видав в Охтирці невеличку збірку «Чорні силуети. П'ять оповідань». 1930 року побачив світ роман у віршах «Скелька», а 1932 року його заарештували в Харкові й звинуватили «в проведенні контрреволюційної агітації» за допомогою його літературних творів, таких як «Ave Maria», історичний роман «Скелька», поеми «Тінь», «Вандея», «Гетенберг», соціальна сатира «Батіг». За рішенням суду він був відправлений до спецпоселень Далекого Сходу. Автобіографічні подробиці про п'ять років заслання – арешт, тортури, втечу із заслання й повернення на Батківщину – письменник використав у романі «Сад Гетсиманський».

Радянсько-німецька війна застала письменника в Охтирці. Деякий час він працював декоратором в Охтирському театрі, в дозволеній окупантами газеті «Голос Охтирщини», де друкував свої твори. Письменник виявляв протест проти будь-якої окупації України. У 1943 році перед визволенням Охтирки радянськими військами Іван Багряний виїжджає на Західну Україну. Саме в цей період були написані роман «Тигролови» та поема «Гуляй-поле». 1945 року письменник емігрував до Німеччини. Там була написана брошура «Чому я не хочу вертатись до СРСР?», де виклав політичну декларацію національної гідності й прав людини. 1948 року Багряний заснував Українську революційно-демократичну партію (УРДП) і відтоді цілих 17 років – до самої смерті редагував газету «Українські вісті».

Помер Іван Багряний 25 серпня 1963 року. Похований у місті Новий Ульм (Німеччина). Уже після смерті Івана Багряного 1965 року був опублікований його роман «Людина біжить над прірвою» – про трагедію людей, зтягнутих у вир Другої світової війни.

Іван Багряний завжди вірив у те, що український народ здолає всі негаразди і згуртованим, багатим, вільним, впевнено крокуватиме в майбутнє, у якому:

*...Цвістиме сад. І вірою
у мудрість і любов цвістиме далі світ...»*

Твори Івана Багряного

Вибрані твори / вступ. ст., упоряд. і прим. Г. М. Жуковської. – К. : Книга, 2007. – 368 с. – (Твори українських емігрантів).

Вірю! : хрестоматія / упоряд. В. Усань ; вступне слово А. Лисий. – Дейтройт (США) : Фундація ім. І. Багряного ; Х. : ХІБМ, 2000. – 543 с. : ілюстр., портр. бібліогр. с. 534-538.

Золотий бумеранг / [ред.-упоряд. та авт. передмови О. Шугай]. – К. : Рада, 1999. – 678 с. : портр.

Людина біжить над прірвою : для ст. шк. віку / передм. Н. Комар. – К. : Школа, 2009. – 320 с. – (Бібліотека шкільної класики).

Публіцистика : доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе / упоряд. О. Коновал ; передм. І. Дзюби ; післям. Г. Костюка. – К. : Смолоскип, 1996. – 856 с. : портр.

Сад Гетсиманський : історичний роман : для ст. шк. віку. – К. : Школа, 2009. – 512 с. – (Бібліотека шкільної класики).

Тигролови : роман : для ст. шк. віку / упоряд. текстів, передм., підгот. комен., прим. та навч.-метод. матеріалів Т.В. Петриченко. – К. : Школа, 2009. – 256 с. – (Бібліотека шкільної класики).

Тигролови : Морітурі : [роман та драматична повість]. – К. : Наукова думка, 2000. – 368 с. – (Бібліотека школяра).

Пацан : оповідання (скорочено) // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2012. – № 13. – С. 29-32.

Чому я не хочу вертатись до СРСР? : хрестоматія школяра : з публіцистики // Шкільна бібліотека. – 2010. – № 7. – С. 145-151.

Література про життя та творчість

Івана Багряного

Кордонська, А. В. Іван Багряний. Роман «Тигролови» / А.В. Кордонська // Все для вчителя. – 2012. – № 17-18. – С. 112-113.

Корнющенко, Іван. Ото пам'ять! : Багряний Іван Павлович : [факти з біографії письменника-земляка] / І. Корнющенко // Де

курйоз, а де всерйоз : бувальщини з життя письменників Сумщини і тих, хто працював або побував у цьому краї. – Суми: Козацький вал, 2002. – С. 61-62.

Коновал, Олексій. Тернистий шлях Івана Багряного / О. Коновал // Літературна Україна. – 2012. – № 27. – С. 12.

Куцевол, Ольга. Українська людина над прірвою тоталітарних режимів ХХ століття : засідання літературного гуртка за романом Івана Багряного «Людина біжить над прірвою» / О. Куцевол // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 11. – С. 38-43. – Бібліогр. : с. 43.

Паращич, В. В. Іван Багряний. Тигролови : посібник для 11 класу / автор-уклад. В. В. Паращич. – Х. : Ранок, 2000. – 80 с.

Іван Багряний (1906-1963) : [короткий літопис життя і творчості ; аналіз роману «Тигролови»] // Усі українські письменники та їхні твори : 9 клас : навч. посібник. – Х. : Ранок, 2009. – С. 354-382.

Роздольська, Ірина. На розпутьях велелюдних : життєпис Івана Багряного / І. Роздольська // Усе для школи : Українська література : 11 клас : Іван Багряний. – К. : Арт Ек, 2001. – 63 с.

Савченко, В. Біблійно-християнські мотиви та образи в романі «Сад Гетсимаський» / В. Савченко // Слово і час. – 1996. – № 10. – С. 57-61.

Турута, Тетяна. Вивчення творчості Івана Багряного в школі : посібник для вчителя / Т. Турута. – Тернопіль : Підручники і посібники, 1999. – 80 с.

Комар, Н. «...По лінії найбільшого опору» : [передмова] / Н. Комар // Багряний, Іван. Людина біжить над прірвою : роман. – К. : Школа, 2009. – С. 3-6.

Петриченко, Т. «Поема всеперемагаючого оптимізму» : [передмова] / Т. Петриченко // Багряний, І. Тигролови : роман : для ст. шк. віку. – К. : Школа, 2009. – С. 3-6.

Хвостенко, Григорій. Багряний Іван Павлович : (70 видатних земляків) / Г. Хвостенко // Сумщина. – 2007. – № 35. – С. 3.

Шугай, Олександр. Як німці перекладали Івана Багряного : нове з творчої біографії письменника : (тексти поезій І. Багряного

в перекладі німецькою мовою з антології «Виноградна лоза відродження») / О. Шугай // Київ. – 2013. – № 3-4. – С. 182-188.

Шугай, Олександр. Іван Багряний – за мольбертом : (нове з творчої біографії письменника) : вірш «Сандро Боттічеллі» / І. Багряний / О. Шугай // Київ. – 2013. – № 9. – С. 145-156, 2а, 4а с. обкл.

Білоус Дмитро Тригорович
(1920-2004)

У сучасній українській літературі немає поета, який би у своїй творчості про рідну мову дорівнявся до Дмитра Білоуса. Створити тільки дві збірки – «Диво калинове» і «Чари барвінкові» – це не тільки шанувати мову свого народу, а ще й глибоко знати його характер, історію, культуру, побут і звичаї, народну педагогіку. Для Дмитра Білоуса українська мова – незбагненне і зворушливе диво калинове:

*Солов'ї на калині,
на ялині зозуля.
Через гори й долини
лине пісня з Посулля.
Мова в ній калинова,
древа сонячна гілка,
серця тиха розмова,
калинова сопілка.*

Народився Дмитро Григорович Білоус 24 квітня 1920 року в селі Курмани Недригайлівського району на Сумщині в селянській сім'ї, де вже було дев'ятеро дітей. Голодомор 30-х років привів юнака в дитячу трудову колонію до Антона Макаренка. По закінченні десятирічки вчився на філологічному факультеті Харківського університету. У червні 1941 року пішов добровольцем на фронт, був тяжко поранений. Після госпіталю працював у редакції радіомовлення для партизанів України, згодом у республіканському радіокомітеті, в журналі «Вітчизна». У 1945 році закінчив Київський університет імені Тараса Шевченка та аспірантуру при кафедрі історії української літератури. Був заступником редактора журналу «Дніпро», завідував кабінетом молодого автора при Спілці письменників України.

Перша збірка Дмитра Білоуса побачила світ 1948 року. Називалася вона «Осколочним». Автора гаряче підтримав тоді Остап Вишня. «До письменницького загону!» – закликав він молодого поета-сатирика. З-поміж багатьох наступних збірок варто назвати «Веселі обличчя» (1953), «Тарасові жарти» (1964), «Альфи – не омеги» (1967), «Обережно: слово!» (1984); книжки для дітей – «Турботливі друзі» (1970), «Веселий кут» (1979), «Гриць Гачок» (1986), «За Україну молюся» (2000). Книжки Дмитра Білоуса для дітей особливо пізнавальні, вони позначені ясною поетичною мовою, непідробною емоційністю та образністю.

Дмитро Білоус – упорядник і редактор двотомної «Антології болгарської поезії», до якої ввійшло багато його власних перекладів. Твори самого поета перекладалися багатьма мовами зарубіжних країн.

Дмитро Білоус – почесний академік Академії педагогічних наук України, лауреат Національної премії України імені Т.Г. Шевченка, премій імені Лесі Українки та Максима Рильського.

Помер 13 жовтня 2004 р. Похований на Байковому кладовищі.

Твори Дмитра Білоуса

Безцінний скарб : вірші про українську мову / вступ. ст. В. Котілова. – К. : Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. – 328 с. : ілюстр.

Вибране : лірика, гумор, сатира, переклади / передм. В. Чуйка. – К. : Дніпро. – 1990. – 310 с.

Гриць Гачок : поема : для мол. та серед. шк. віку / мал. А.П. Василенка. – К. : Веселка, 1986. – 39 с. : ілюстр.

Даруй словам одвічну силу : поезії / передм. В.Ф. Василяшка. – К. : Знання, 2000. – 83 с.

Диво калинове : вірші : для мол. та серед. шк. віку / худож. О.І. Кошель. – К. : Веселка, 1988. – 158 с. : ілюстр.

Диво калинове. Чари барвінкові : вірші : для мол. та серед. шк. віку / худож. О. Кошель ; передм. Д. Білоус. – К. : Веселка, 1994. – 205 с. : ілюстр. – (Шкільна бібліотека).

За Україну молюся : вірші : для мол. та серед. шк. віку / худож. М. О. Онацько. – К. : Веселка, 2000. – 109 с. : ілюстр.

Ромен хіба не родич Рима? : поезії / передм. Ю. М. Мушкетика. – К. : Укр. письменник, 1999. – 110 с. – (Сучасна українська література).

Чари барвінкові : вірші : для мол. та серед. шк. віку / передм. Л. М. Новиченка ; худож. О. І. Кошель. – К. : Веселка, 1996. – 174 с. : ілюстр.

Література про життя та творчість Д. Білоуса

Василячко, В. Дивосвіт Дмитра Білоуса : [вражені феноменом Дмитра Білоуса, ми захоплювались, що з нами до початку ХХІ століття жив і творив поет, славний патріарх літератури] / В. Василячко // Наука і суспільство. – 2008. – № 11-12. – С. 22.

Бакуменко, Олександр. Дмитро Білоус у контексті літературного перекладу : перекладацька діяльність відомого українського письменника / О. Бакуменко // Слово і час. – 2010. – № 5. – С. 98-105.

Бакуменко, Олександр. «Життя не любить трафаретів...» : до 90-річчя від дня народження Дмитра Білоуса / О. Бакуменко // Літературна Україна. – 2010. – № 15. – С. 7.

Бакуменко, Олександр. Зодчий слова : до 90-річчя Дмитра Білоуса / О. Бакуменко // Освіта України. – 2010. – № 29. – С. 5.

Бакуменко, О. Пернате царство Білоуса : [про нову книжку «Жар-птиця» та інші книжки природознавчої тематики видатного письменника Д. Г. Білоуса] О. Бакуменко // Освіта України. – 2007. – № 7. – С. 9.

Гоян, Я. Білий Ангел : [про поета Дмитра Григоровича Білоуса та його зв'язки з видавництвом «Веселка», якому виповнилося 75 літ] / Я. Гоян // Веселочка. – 2009. – № 2-3. – С. 37.

Гураль, Ольга. У джерелах слова – його душі криниця : до 90-річчя від дня народження Дмитра Білоуса / О. Гураль // Джерела творчості. – 2010. – № 1. – С. 26.

Загайна, Надія. Про Україну, диво калинове і птахів : рекомендаційний бібліографічний список до 90-річчя від дня народження Д. Г. Білоуса / Н. Загайна // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах. – 2010. – № 4. – С. 103-108.

Кодлюк, Я. Дмитро Білоус : бібліографічний нарис / Я. Кодлюк, Г. Одинцова // 120 розповідей про письменників : довідник для вчителя початкових класів. – К. : Наш час, 2006. – С. 9-11.

Корнющенко, Іван. Передбачливий дід, або «Робочий кабінет під вербою» : Білоус Дмитро Григорович : [факти з біографії поета-земляка] / І. Корнющенко // Де курйоз, а де всерйоз : бувальщини з життя письменників Сумщини і тих, хто працював або побував у цьому краї. – Суми : Козацький вал, 2002. – С. 76-77.

Мовчун, Антоніна. Дмитро Білоус (1920-2004) / А. Мовчун, І. Черкай // Початкова освіта. – 2010. – № 15. – С. 14-16.

Новиченко, Леонід. Бо «рідна мова – як чарівниця...» : [передмова] / Л. Новиченко // Білоус, Д. Чари барвінкові : вірші : для мол. та серед. шк. віку. – К. : Веселка. – С. 5-10.

Панкратова, Л. В. Цікава географія Дмитра Білоуса : [урок літератури та географії рідного краю] Л. В. Панкратова // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2012. – № 7. – С. 22-24.

Подільський, З. Жар-птиця Дмитра Білоуса : [Д. Білоус написав та видав книжку для дітей «Пташині співи» та нову книжку «Жар-птиця»] / З. Подільський // Наука і суспільство. – 2007. – № 9-10. – С. 24.

Романченко, Г. В. Пагони поетичної творчості Д.Г. Білоуса : [сценарій масового заходу] / Г. В. Романченко // Шкільний бібліотекар. – 2013. – № 3. – С. 32-35. – Бібліогр.: с. 35.

Томенко, М. Д. Дмитро Білоус : літ.-критич. нарис : для серед. та ст. шк. віку / М. Д. Томенко, худож. оформ. Л. А. Кацнельсона. – К. : Веселка, 1988. – 72 с. : ілюстр.

Чуйко, Володимир «У сонячній неволі зобов'язань» : [передмова] / В. Чуйко // Білоус, Д. Вибране : лірика, гумор, сатира, переклади. – К. : Дніпро, 1990. – С. 5-16.

Воронько Платон Микитович *(1913-1988)*

Платон Микитович Воронько народився 1 грудня 1913 року в селі Чернеччина на Сумщині в селянській родині. З цього роду виходили хлібороби, ковалі і кобзарі (дід поета Василь Воронько був лірником). Неабиякий талант та життєву силу треба було мати, аби в тяжкій, сірій буденщині зберегти людську гідність, не забувати, що крім нужденної нивки, є ще й високе небо пісні та поезії.

Пізніше поет згадував: «Мати моя, Марфа Іванівна, була ніжною, сором'язливою і постійно сумовитою жінкою. Природа нагородила її винятковим голосом. Зимовими вечорами, сидячи за прядкою чи ткацьким верстатом, вона співала тихо й сумно, ніби в піснях розмовляла сама з собою...».

Талановиті люди жили на нашій землі. І один з них – Платон Воронько. Його біографія – динамічна, поривчаста, прискорена, як і його творчість, а отже і характер. З десяти років П. Воронько виховувався в дитячому містечку в Охтирці. Після закінчення семирічки він протягом 1929-1932 рр. навчався в Харкові в автошляховому технікумі, після закінчення якого працював у Таджикистані. 1935 року його було покликано до армії, і молодому воїну довелось брати участь у боях з басмацькими бандами.

Після військової служби П. Воронько повернувся в Україну і пішов викладати в середній школі мову й літературу. Вже в той час відчув потяг до художнього слова і 1939 року вступив у Московський літературний інститут ім. О.М. Горького, щоб набути, як він сам казав, необхідних письменникові знань, оволодіти художньою майстерністю, нагромадити творчий досвід.

Однак вчитися довелось недовго: почалась війна з білофінами, і П. Воронько добровольцем іде на фронт, приймає друге бойове хрещення, перебуваючи в складі легкого лижного батальйону.

Потім знову навчання в Літінституті. Але почалась Велика Вітчизняна війна, і Воронько знову одягнув шинель воїна. Він обороняв Москву, пізніше його перекидають у ворожий тил, у партизанське з'єднання Ковпака, де він був і мінером-підриивником, і керівником диверсійної групи, і командиром партизанського загону, і комбатом першої партизанської дивізії. Один з епізодів своєї бойової діяльності того часу поет описав у вірші «Я той, що греблі рвав».

У 1944 році вийшла друком його перша книжка – збірка партизанських пісень «Карпатський рейд».

Платон Воронько таки закінчив Літературний інститут і став письменником-професіоналом.

Його перу належить багато десятків книг, та особливе місце займають поетичні твори для дітей. Першою книжкою для дітей була книга «Три щастя». Потім вийшли книги «Малята-соколята», «Онися», «Ярик-школярник».

Хоча майже всі свої літературні премії наш земляк отримав за «дорослі» вірші, справжню славу принесли йому неповторні поезії для дітей. Це «Читаночки-колисаночки», зібрання казок, приказок, приповідок та мініатюр. Вони стали улюбленими творами української дитвори. Вагомий внесок зробив Платон Воронько у жанр казки. У більшості творів цього жанру центральними персонажами є явища природи.

Загалом Платон Воронько є автором понад 30 збірок віршів і поем та великої кількості книжок для дітей.

Збірки для дітей «Читаночка» (1969), «Казка про Чугайстра» (1971), «Сніжна зіронька горить» (1973), «Облітав журавель» (1974), «Всім по сім» (1975) відзначені літературною премією імені Лесі Українки в 1976 році.

Збірка поезій «Повінь» 1972 року була удостоєна Державної премії УРСР імені Тараса Шевченка. Ця книга – наслідок багатоденних роздумів, внутрішньої боротьби митця.

Поет чесно пройшов свою життєву дорогу.

*Мої розлуки почалися змалку,
Іще як в дитмістечко із села
Ішов по вогкій польовій стежині.
Я оглядавсь, аби побачить хату,
Свій двір, стареньку кузню над сагою
І матір за воротами смутну.
Я оглядавсь, але високе жито
Мені, малому, заступало все,
Лиш матері чомусь не заступало.*

2013 року вся Україна відзначила століття від дня народження видатного поета, лауреата Шевченківської премії України Платона Микитовича Воронька.

Твори Платона Воронька

Вірші та поеми 1943-1961 : твори в 2-х т. Т. 1. – К. : Дніпро, 1973. – 415 с.

Друзьки : [вірш] // Науменко, В.О. Перші кроки : читанка : книга для позакласного читання : 1 кл. – К. : Літера, 2012. – С. 46.

Зимова калина. Пороша. Гра у сніжки : [вірші ; розповідь про дитячі роки поета] // Найкраще : позакласне читання для учнів 2 класу / упоряд. А. І. Мовчун, Л. І. Харсіка. – К. : АВДІ, 2011. – С. 151-153, 188, 308.

Липка : [вірш] // Шандрівська Г., Лясковська М. У нашому доквіллі : книга для читання з природознавства для учнів поч. класів. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – С. 55.

Найкращі вісті : [вірш] // Найкраще : позакласне читання для учнів 2 класу / упоряд. А. І. Мовчун, Л. І. Харсіка. – К. : АВДІ, 2011. – С. 99.

Перший сніг : [вірш] // Разом проти СНІДу. – 2010. – № 19-20. – С. 4-5.

Пісня про рідну Сумщину : [вірш] // Макарова В. А., Макарова Л. А. І слово в пісні відгукнеться... Культура та мистецтво Сумщини : музика. – Суми : Собор, 2003. – С. 105.

Повінь : вибрані твори / вступне слово Б. І. Олійника. – К. : Криниця, 2004. – 608 с. : портр. – (Бібліотека Шевченківського комітету).

Подорожник : поезії. – К. : Дніпро, 1995. – 196 с.

Помагай : вірш. – К. : Веселка, 2008. – 16 с. : ілюстр.

Твори : в 4-х т. – Т. 4. Твори для дітей. – К. : Дніпро, 1983. – 351 с.

Читаночка : вірші та казки : для дошк. та мол. шк. віку / передм. Т. Коломієць ; худож. В. Решетов і Г. Сокиринська. – К. : Веселка, 2007. – 95 с. : ілюстр. – (Українській дитині).

Про життя і творчість П. Воронька

Україна. Верховна Рада. Про відзначення 100-річчя з дня народження Платона Воронька : постанова Верховної Ради

України від 17 вересня 2013 року № 572-VII // Голос України. – 2013. – № 180. – С. 5.

«А я не можу без пісень...» : поезія Платона Воронька в музиці // Макарова В. А., Макарова Л. А. І слово в пісні відгукнеться... Культура та мистецтво Сумщини : музика. – Суми : Собор, 2003. – С. 99.

Більчук, Маргарита. Платон Воронько (1913-1988) [біографічний нарис] / М. Більчук // Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2010. – С. 26-27.

Воронько Платон Микитович // Усі письменники : довідник. – К. : Майстер-клас, 2007-2008. – С. 63-65.

Гайдук, Оксана. Вечір пам'яті Платона Воронька : 1 грудня виповнилося б 100 років видатному поетові, публіцисту, драматургу та громадському діячеві Платонові Вороньку (1913-1988) / О. Гайдук // Культура і життя. – 2013. – № 49. – С. 2.

Гнатюк, Людмила. «Я той, що греблі рвав» : на 100-річчя Платона Воронька / Л. Гнатюк // Культура і життя. – 2013. – № 51. – С. 13.

Заїкіна, Наталія. Вшанували пам'ять письменника-земляка : в селі Чернеччина Охтирського району встановлено погруддя відомого українського письменника Платона Воронька / Н. Заїкіна // Сумщина. – 2010. – № 124-125. – С. 1-2.

Кодлюк, Я. Платон Воронько : [біографічний нарис] / Я Кодлюк, Г. Одинцова // 120 розповідей про письменників : довідник для вчителя поч. класів. – К. : Наш час, 2006. – С. 23-25.

Кульова, В. Улюбленець дівчорі : [П. Вороньку – 90 років з дня народження] / В. Кульова // Веселочка. – 2003. – № 6. – С. 14.

Олійник, Б. І. Суворий і ніжний : [передмова] / Б. І. Олійник // Воронько, П. Повінь : вибрані твори. – К., 2004. – С. 5-20.

Платон Воронько (1913-1988) // Дивосвіт «Веселки» : в 3-х томах. Т. 2. – К., 2005. – С. 380.

Платон Микитович Воронько (1913-1988) : [біографічний нарис] // Читаємо класиків : тематична хрестоматія : 1-4 класи / упоряд. Н. М. Попова. – Х. : Ранок-НТ, 2011. – С. 183-184.

Рева, Лариса. Помітний набуток української поезії : [Платон Воронько : життя і творчість : до 100-річчя від дня народження] / Л. Рева // Вісник книжкової палати. – 2013. – № 8. – С. 47-50.

Рудаков, М. Співець величі народної : [поет П. Воронько] / М. Рудаков // Автографи Майстрів. – К., 2005. – С. 20.

Русакієв, Симеон. Платон Воронько : літературно-критичний нарис / С. Русакієв, пер. з болг. О. Кеткова. – К. : Радянський письменник, 1973. – 143 с.

Хвостенко, Г. «Я той, що греблі рвав...» : 90 років з дня народження поета Платона Воронька / Г. Хвостенко // Сумщина. – 2003. – № 138. – С. 4.

Нови́ченко Леоні́д Микола́йович *(1914-1996)*

Український літературознавець, критик, член-кореспондент АН УРСР, лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка за книжку літературно-критичних нарисів «Не ілюстрація – відкриття!» (1967).

Народився 31 березня 1914 року в с. Русанівка Липоводолинського району Сумської області в сім'ї вчителів. У 1939 році закінчив Київський університет. У роки Великої Вітчизняної війни був військовим кореспондентом. У 1943-1946 рр. – відповідальний редактор газети «Література і мистецтво», згодом «Літературної газети», з 1950 по 1952 р. – головний редактор журналу «Вітчизна». З 1949 року працював в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка. З 1959 року – секретар Спілки письменників СРСР.

Друкуватися почав з 1938 року. Перші літературно-критичні статті присвячені теорії соціалістичного реалізму, історії української літератури, зокрема літературні портрети Т. Шевченка, М. Рильського, П. Тичини. Є одним з авторів і редакторів довідника «Історія української літератури» (Т. 2, 1957).

За книгу про творчість П. Тичини «Поезія і революція» (1956) удостоєний премії ім. В. Белінського.

Помер 23 листопада 1996 р. у Києві.

Твори Леоніда Новиченка

Бо «Рідна мова – як чарівниця...» // Д. Білоус. Чари барвінкові : вірші : для мол. та сер. шк. віку / [передмова Л. Новиченка ; худож. О. Кошель]. – К. : Веселка, 1996. – С. 5-10.

Леонід Смілянський : історія і сучасність // Смілянський, Л. Вибране : роман, повість / [передм. Л. Новиченка]. – К. : Український письменник, 2005. – С. 5-20.

Слово о полку Ігоревім : уривок з поеми / [переклад Л. Новиченка] // Слобожанщина. Альманах літераторів Сумщини : вип. 5. – Суми : ВВП «Мрія-1» ЛТД, 2000. – С. 70-72.

Твори про життя та творчість Леоніда Новиченка

Буцевицька, Т. Титан праці : [до 85-річчя від дня народження Леоніда Новиченка – критика, літературознавця] / Т. Буцевицька // Діалог. – 1999. – 26 березня.

Жулинський, М. Осягнення нового : [Л. М. Новиченку – 70 років] / М. Жулинський // Ленінська правда. – 1984. – 8 квітня.

Корнющенко, І. «Вчителева гора» : нарис / І. Корнющенко // Червоний промінь, 1977. – 25 січня.

Корнющенко, Іван. Через колодязний зруб. Не лише школярі : [факти з біографії письменника, літературознавця Леоніда Новиченка] / І. Корнющенко // Де курйоз, а де всерйоз : бувальщини з життя письменників Сумщини і тих, хто працював або побував у цьому краї. – Суми : Козацький вал, 2002. – С. 68-71.

Ковалів, Ю. Леонід Новиченко : Sempet Tigo і його літературознавча школа : (біографія і наукова діяльність критика і літературознавця, професора, академіка АН УРСР Л. Новиченка (1914-1996)) / Ю. Ковалів // Слово і Час. – 2008. – № 9. – С. 97-101.

м. Суми, вул. Петропавлівська, 51
тел/факс 22-00-82, тел. 22-00-66, 22-00-82
<http://sodb.sumy.ua>
biblioteka.sumy@mail.ru